

NOTULEN VAN DE VIRTUELE VERGADERING VAN HOUDERS VAN RABOBANK CERTIFICATEN GEHOUDEN OP DINSDAG 25 MEI 2021

Aanwezig	Gert van Dijk	bestuurder A en voorzitter Stichting AK Rabobank Certificaten ('STAK')
	Rogier Everwijn	bestuurder B STAK en secretaris van de vergadering
	Bas Brouwers	lid raad van bestuur en CFO Rabobank
	<i>Virtueel aanwezig</i>	
	Bert Trienen	bestuurder A STAK
	Lineke Jonkers	bestuurder A STAK
	Joost van Zadelhoff	bestuurder B STAK
	146	houders van Rabobank Certificaten

1. Opening door de voorzitter

De heer Van Dijk opent de vergadering, verwelkomt de houders van Rabobank Certificaten en Bas Brouwers, CFO van de Rabobank, en wijst Rogier Everwijn aan als secretaris van de vergadering.

De heer Van Dijk geeft aan dat ook dit jaar de vergadering virtueel is georganiseerd via Online Seminar. Dit vanwege de onzekerheden en maatregelen die genomen zijn in het kader van de coronapandemie. Hij geeft aan te rekenen op het begrip van de certificaathouders en spreekt de hoop en verwachting uit volgend jaar weer een fysieke vergadering te kunnen organiseren.

De heer Van Dijk benoemt vervolgens de nog altijd onzekere economische tijden als gevolg van de coronapandemie en de invloed daarvan op de maatschappij. Zoals vorig jaar in de vergadering van certificaathouders werd gemeld, is deze onzekere economische situatie de reden dat de ECB banken heeft verzocht om in 2020 geen vergoedingen uit te keren op aandelen of op andere kernkapitaalinstrumenten, waartoe ook de Rabobank Certificaten behoren. Het voortduren van deze economische onzekere situatie als gevolg van de pandemie was voor de ECB aanleiding om in december afgelopen jaar banken nogmaals op te roepen om géén dan wel een beperkte vergoeding op kernkapitaalinstrumenten uit te keren tot 30 september 2021. Rabobank heeft navolging gegeven aan deze aanbeveling. Deze aanbeveling van de ECB is méér dan een vrijblijvend verzoek; de ECB verwacht van banken dat zij hieraan voldoen. Dit is ook in de vorige vergadering uitvoerig toegelicht. Aan het begin van 2021 heeft Rabobank, na overleg met de ECB, bekend gemaakt de intentie te hebben om een beperkte vergoeding in contanten op de Rabobank Certificaten te betalen op 29 maart, 29 juni en 29 september 2021 respectievelijk. De vergoeding op 29 maart 2021 is reeds uitgekeerd.

De heer Van Dijk geeft aan dat het bestuur van de STAK heel goed beseft dat de aanbevelingen van de ECB een grote impact hebben op certificaathouders van Rabobank. Echter, het is niet het bestuur van de STAK dat uitmaakt of er wel of niet wordt uitgekeerd, dat is de exclusieve (discretionaire) bevoegdheid van de raad van bestuur van Rabobank. De STAK heeft géén rol in deze besluitvorming hieromtrent en is hier dus ook niet bij betrokken.

2. Mededelingen en notulen

De heer Van Dijk geeft aan dat de notulen van de afgelopen certificaathoudersvergadering terug te vinden zijn op rabobank.com/certificaten en rabobank.nl/certificaten. Daarnaast zijn de vragen die tijdens de vorige certificaathoudersvergadering zijn gesteld en de antwoorden erop aan de notulen toegevoegd. Er staan geen actiepunten meer open naar

aanleiding van de certificaathoudersvergadering van 2020.

In verband met het virtuele karakter van deze vergadering is er ook dit jaar weer gelegenheid geweest om vooraf vragen in te dienen. In totaal zijn er 15 vragen ontvangen en die zullen tijdens de vergadering worden beantwoord. Vooraf gestelde vragen die gericht zijn aan het STAK bestuur zullen beantwoord worden door de heer Van Dijk of door de heer Everwijn. De heer Brouwers zal de vragen beantwoorden die gericht zijn aan Rabobank.

De heer Van Dijk laat weten dat er ook tijdens de vergadering gelegenheid is om vragen te stellen via de chatfunctie. De vragen die worden gesteld komen terecht bij een team van moderators. De moderators kunnen deze vragen zelf beantwoorden of deze doorzetten naar de studio. De vragen die tijdens de vergadering zijn gesteld en de antwoorden erop zijn aan deze notulen gehecht.

De heer Van Dijk vraagt te wachten met het insturen van vragen tijdens de vergadering, totdat de vooraf ingestuurde vragen zijn behandeld. Daarmee zou een deel van de voorgenomen vragen namelijk al geadresseerd kunnen zijn. Vragen die betrekking hebben op persoonlijke situaties zullen omwille van de privacy van deze personen niet tijdens deze vergadering behandeld worden. certificaathouders worden geadviseerd om voor zulke vragen contact op te nemen met hun bank.

De heer Van Dijk gaat over tot beantwoording van de vragen gericht aan het bestuur van de STAK en vraagt aan de heer Everwijn de ingestuurde vragen aan hem te stellen. De heer Everwijn geeft aan dat een belegger een aantal vragen heeft gesteld naar aanleiding van de notulen van de vergadering van afgelopen jaar. De eerste vraag gaat over de analyse die het bestuur van de STAK heeft gemaakt naar aanleiding van het besluit van Rabobank om geen vergoeding in contanten op de Rabobank Certificaten uit te keren in 2020. De vragensteller wil weten welke concrete overwegingen ten grondslag lagen aan de eigen analyse die het STAK bestuur heeft gemaakt en welke zorgvuldige afwegingen zijn gemaakt ten aanzien van de belangen van de certificaathouders. De heer Van Dijk antwoordt dat het bestuur van de STAK een analyse heeft gemaakt ten behoeve van het interne besluitvormingsproces, hetgeen ook is medegedeeld in de afgelopen vergadering. Het bestuur van de STAK heeft ervoor gekozen om de uitkomst daarvan met de certificaathouders te delen en haar interne besluitvorming niet openbaar te maken.

De heer Everwijn stelt de volgende vraag, namelijk dat in de notulen is opgenomen dat de STAK geen rol heeft in de besluitvorming van Rabobank om een vergoeding uit te keren op de Rabobank Certificaten en dat het niet aan de STAK is om een besluit van Rabobank over de vergoedingen op de Rabobank Certificaten tegen te houden. Met dit in het achterhoofd, wat is dan de betekenis van de eigen analyse en afweging van de belangen van de certificaathouders? De heer Van Dijk antwoordt dat de formele positie van de STAK is het uitoefenen van rechten die verbonden zijn aan de participaties, zoals het ontvangen van vergoedingen, en deze onmiddellijk door te betalen aan de certificaathouders. Zoals ook blijkt uit het Participatiereglement is het al dan niet betalen van vergoedingen op de participaties (en via STAK op de Rabobank Certificaten), de hoogte en de betaaldatum daarvan volledig ter discretie van de raad van bestuur van Rabobank. De heer Van Dijk benadrukt nogmaals dat de STAK op geen enkele manier betrokken is bij die besluitvorming en hier pas naderhand van op de hoogte wordt gebracht. De eigen analyse door de STAK is, zoals gezegd, gemaakt ten behoeve van het interne besluitvormingsproces.

De heer Everwijn geeft aan dat een vraag is gesteld over de samenstelling van het bestuur van de STAK. In het bestuur zit een aantal leden die tevens een hoofdfunctie vervullen bij Rabobank. Hierdoor zou de schijn van belangenverstrengeling kunnen ontstaan. De vraag is dan ook wat de noodzaak is dat in het bestuur van de STAK tevens functionarissen van Rabobank zitting hebben. De heer Van Dijk antwoordt dat het bestuur van de STAK volstrekt onafhankelijk opereert en niet betrokken is bij de interne besluitvorming van Rabobank ten aanzien van de Rabobank

Certificaten, dat geldt dus ook voor de bestuurders die een functie hebben bij Rabobank. Het STAK-bestuur bestaat uit ten minste drie bestuursleden en dit kunnen bestuurders A dan wel bestuurders B zijn. Bestuurders A mogen geen band hebben met Rabobank en bestuurders B mogen dit wel. Bestuurders A zijn altijd in de meerderheid en de voorzitter is ook altijd een bestuurder A. Een bestuurder B kan wel gelieerd zijn aan Rabobank, waarmee wordt bedoeld dat hij of zij een werknemer, bestuurder, commissaris of familielid van één van deze categorieën zou kunnen zijn. De bestuurders A worden benoemd door het bestuur zelf, onder goedkeuring van de raad van commissarissen van Rabobank. Bestuurders B worden benoemd en ontslagen door Rabobank. In het verleden is de keuze gemaakt om het bestuur van de STAK op deze manier vorm te geven en het bestuur van STAK is van mening dat de onafhankelijkheid van het bestuur op deze wijze voldoende gewaarborgd is.

De heer Van Dijk geeft aan dat dit de vragen waren die vooraf waren ingestuurd en gericht waren aan het bestuur van de STAK. Later zullen de vragen aan de orde komen die aan Rabobank zijn gesteld.

3. Beoogde vergoeding op de Rabobank Certificaten tot 30 september 2021

De heer Van Dijk geeft aan dat de heer Brouwers de beoogde vergoeding op de Rabobank Certificaten tot 30 september 2021 zal toelichten bij het volgende agendapunt. Zoals gebruikelijk zal hij daarbij ook een toelichting geven op de jaarcijfers van Rabobank.

4. Toelichting op het gevoerde risico- en vergoedingenbeleid en de jaarcijfers 2020 van Rabobank

De heer Van Dijk geeft het woord aan de heer Brouwers om het gevoerde risico- en vergoedingenbeleid en de jaarcijfers van 2020 toe te lichten.

De heer Brouwers geeft aan dat hij agendapunten drie en vier in zijn presentatie aan de orde zal laten komen en heet iedereen nogmaals welkom bij de vergadering. Hij gaat drie blokken behandelen. Allereerst zal worden gekeken naar de context waarin Rabobank opereert, vervolgens zal stil worden gestaan bij de prestaties in 2020 en tot slot zal worden vooruitgekeken naar de toekomst.

De 5 uitdagingen van de afgelopen jaren

De heer Brouwers begint met een terugblik op vorig jaar en geeft aan wat toen de grote vijf actuele uitdagingen waren. Al meerdere jaren zijn dat de lage rente, snelle technologische ontwikkelingen, digitalisering en het wetgevende kader. Het afgelopen jaar is de coronapandemie er bij gekomen. Tot slot blijft de klimaatverandering een grote uitdaging.

De heer Brouwers vervolgt met de impact van de coronapandemie op de economie. In verband met de verwachte economische groeicijfers zijn drie boodschappen van belang. De eerste conclusie is dat de oorspronkelijke verwachte negatieve groei in 2020 iets lager is uitgevallen dan gedacht aan het begin van de coronacrisis. Daarnaast heeft Nederland het in vergelijking met Europa betrekkelijk goed gedaan. Nederland had met name aan het begin een vrij softe lockdown en beschikte al over een goede digitale infrastructuur. De overheid heeft ook een vrij effectief pakket aan maatregelen ingevoerd om de impact op de economie te beperken. De laatste boodschap is dat de huidige groeivoorspellingen iets optimistischer zijn dan de eerdere prognoses. Ten eerste zijn de steunmaatregelen van overheden wereldwijd groot. Vaccinaties lopen in de meeste delen van de wereld vrij goed op dit moment en er is veel gespaard in het afgelopen jaar. In Europa is EUR 600 miljard extra gespaard, wat op spaarrekeningen staat en op de plank ligt om wellicht uitgegeven te worden. Er worden dus grotere uitgaven van consumenten verwacht en dat gaat helpen om de economie hopelijk redelijk snel er weer bovenop te krijgen.

De heer Brouwers geeft aan dat al langere tijd sprake is van een lage rente en dat de rente steeds lager lijkt te kunnen. In 2008 was de tienjaarsrente nog 5%, maar in 2020 lag het niveau structureel onder de 0%. De heer Brouwers constateert dat de lage rente vertraagd zichtbaar wordt in de winst- en verliesrekening van banken. Hij illustreert dit aan de hand van een voorbeeld, namelijk de miljarden spaargeld die de bank in haar boeken heeft staan. Het spaargeld wordt normaal gesproken door de bank belegd voor een gemiddelde duur van 2,5 jaar, en wel in vijf gelijke delen met een looptijd van respectievelijk, één, twee, drie, vier en vijf jaar. Dit wordt gedaan omdat er altijd klanten zijn die hun spaargeld tussentijds willen opnemen en daarvoor moet een bank voldoende liquide zijn. Hierom wordt een deel van de spaargelden belegd met een looptijd korter dan één jaar zodat aan de opnameverplichtingen kan worden voldaan. Het eerste deel is vijf jaar geleden belegd en heeft nu een resterende looptijd van één jaar. Vijf jaar geleden was de vijfjaarsrente nog 2,5% (250 basispunten). Het tweede deel is vier jaar geleden belegd en toen was de rente 2% (200 basispunten) en dit kan worden doorgetrokken naar de volgende jaren. Volgend jaar zal het eerste deel uitlopen en dan is dus een rendementsverlies van 2,5% waarneembaar op de beleggingen van de bank. Het vrijgekomen geld wordt opnieuw belegd voor een periode van vijf jaar. Gemiddeld is dat rendement nog maar 0%, wat resulteert in een rendementsverlies in één jaar tijd van 250 basispunten over het eerste deel. Het duurt vijf jaar voordat de actuele rente volledig in de boeken herprijsd is. Dat is de reden dat er een vertragend effect is en het dus een bepaalde tijd duurt voordat alle leningen en beleggingen in de balans herprijsd zijn.

Growing a better world together

De heer Brouwers gaat in op de prestaties in 2020 op basis van de strategie met als ambitie: *growing a better world together*. In Nederland houdt dit in bediening van alle klanten in alle segmenten. Internationaal ligt de focus op de food-en agri-sector. De strategie is gebouwd op vier pilaren: excellente klantfocus, betekenisvolle coöperatie, ijzersterke bank en medewerkers in hun kracht. Allereerst de *excellente klantfocus*. Dat gaat o.a. over de extra maatregelen die zijn getroffen om klanten bij te staan in de coronacrisis. Het was klanten bijvoorbeeld toegestaan om hun leningen later dan gepland terug te betalen, zodat de lastige tijd overbrugd kon worden. Ook speelt de digitalisering van de bank hier een rol. Hierbij zijn drie punten van belang: ten eerste hoe Rabobank werkt en zichzelf organiseert. Ten tweede hoe data kunnen worden gebruikt om de dienstverlening te verbeteren. En ten derde hoe partners kunnen worden gevonden om diensten aan te bieden die gelieerd zijn aan de reguliere bancaire services, wat binnen Rabobank *beyond banking* wordt genoemd.

Binnen Rabobank wordt steeds meer *agile* gewerkt. Dat betekent werken in multifunctionele teams die zich kortcyclisch inzetten voor klantoplossingen. Data kunnen veel waarde hebben om de dienstverlening aan klanten te verbeteren. Er wordt gewerkt aan initiatieven om die data in te zetten om de dienstverlening aan klanten te verbeteren. Het eerste voorbeeld hiervan is *financial- and spending insights* in de app, wat betekent dat financieel overzicht en inzicht wordt gecreëerd. Het tweede voorbeeld is het betalen met een mobiele telefoon. Een innovatie die betalen steeds gemakkelijker gaat maken. Het derde punt, het vinden van partners, wordt geïllustreerd aan de hand van enkele voorbeelden. De heer Brouwers begint met het voorbeeld van de innovatie die Rabobank samen met Picnic heeft ontwikkeld om de betaalafwikkeling te versoepelen. Verder is onlangs een digitaal platform geïntroduceerd voor MKB-klanten waarmee ze leningen kunnen afsluiten. Het platform is gekoppeld aan het platform van Bol.com en daarmee kunnen ondernemers die actief zijn op Bol.com onder voorwaarden een krediet krijgen bij Rabobank. Surepay ten slotte gaat over naam-nummer controle, een innovatie van Rabobank die inmiddels door alle Nederlandse en ook door buitenlandse banken gebruikt wordt.

De heer Brouwers gaat vervolgens in op de tweede pilaar: *betekenisvolle coöperatie*. Hierbij gaat het om hoe invulling wordt gegeven aan de maatschappelijke rol van Rabobank. Bijdragen aan lokale leefgemeenschappen, maar ook aan de voedseltransitie en de energietransitie. De heer Brouwers licht dit toe aan de hand van een paar voorbeelden. Rabobank keert elk jaar een zogenaamd coöperatief dividend uit en in 2020 was dat – ondanks de crisis – EUR 42,5 miljoen. Dat

geld wordt gebruikt voor het ondersteunen van lokale leefgemeenschappen, bijvoorbeeld sportverenigingen en culturele verenigingen. Bij betekenisvolle coöperatie gaat het ook om duurzaamheid. Banken worden door externe ratingbureaus beoordeeld op het gebied van duurzaamheid. Een voorbeeld van een dergelijk extern ratingbureau is Sustainalytics, een van de meest gerenommeerde ratingbureaus op het gebied van duurzaamheid in de wereld. Bij Sustainalytics stond Rabobank op de eerste plaats. Ook bij andere rating agencies scoort Rabobank goed. Tot slot valt ook de reputatie van de bank onder de betekenisvolle coöperatie. Tijdens de coronacrisis is de reputatie van de bank iets verbeterd. Mensen die geïnteresseerd zijn in Rabobank's impact op de maatschappij worden verwezen naar het impactrapport. Dat is in februari 2021 verschenen en daarin is aangegeven wat Rabobank doet om haar maatschappelijke rol te vervullen. Het impactrapport is terug te vinden op de [website](#) van Rabobank.

De heer Brouwers bespreekt vervolgens de volgende strategische pilaar: *ijzersterke bank*. Daarbij gaat het om compliance met wetgeving, maar ook om gezonde financiële cijfers om te kunnen voldoen aan alle kapitaaleisen. Een belangrijk compliance thema wordt besproken, namelijk het 100% voldoen aan regelgeving ten aanzien van het voorkomen van witwassen. Inmiddels geeft Rabobank ongeveer EUR 400 miljoen per jaar uit om witwassen te voorkomen en werken 4.000 mensen binnen de bank hieraan.

De heer Brouwers geeft aan dat de laatste pilaar gaat over *medewerkers in hun kracht*. Het is interessant om te zien hoe medewerkers deze tijd ervaren. Sinds het eerste kwartaal 2020, toen corona uitbrak, is de medewerkerstevredenheid iets omhoog gegaan. Men vindt onder andere dat de bank flexibeler is geworden en de heer Brouwers denkt dat dit te maken heeft met de snelheid waarmee de migratie naar thuiswerken heeft plaatsgevonden. Daarnaast is de tevredenheid over het thema 'samenwerking' wat gestegen in deze periode.

Financiële cijfers 2020

De heer Brouwers licht de jaarcijfers van Rabobank over 2020 toe. De nettowinst is met 50% gedaald tot een bedrag van EUR 1,1 miljard. Belangrijkste oorzaak van die teruggang zijn extra voorzieningen die zijn getroffen voor verwachte kredietverliezen. Die post is gestegen van EUR 1 miljard naar EUR 1,9 miljard en dat verklaart een groot deel van de daling van de nettowinst. Het grootste gedeelte van deze EUR 1,9 miljard is in het eerste halfjaar van 2020 genomen en dat verklaart ook meteen het winstverschil tussen het eerste en tweede halfjaar. De tweede oorzaak van de daling van de nettowinst is de lage economische activiteit vanwege corona. Hierdoor zijn de inkomsten van de bank onder druk komen te staan. Daarnaast is in de afgelopen jaren een aantal activiteiten verkocht of afgebouwd, wat heeft geleid tot vermindering van opbrengsten uit die activiteiten. Ten slotte staan de rente-inkomsten onder druk. Onlangs heeft Rabobank aangekondigd om vanaf 1 juli 2021 voor (spaar)tegoeden boven de EUR 100.000 negatieve rente te gaan berekenen. Aan de overige inkomstenkant is ook een daling waarneembaar. Minder economische activiteit betekent ook minder betalingen en daardoor minder inkomsten uit betalingsverkeer. Daarnaast zijn er minder *advisory deals* in de *wholesale* bank. Daarbij kan worden gedacht aan fusies en overnames en ook aan minder uitgiftes van nieuwe leningen door bedrijven. Via Rabobank *corporate investments* wordt geïnvesteerd in het eigen vermogen van bedrijven waarvan de waarde is gedaald; ook die waardedaling komt in de cijfers terug.

De heer Brouwers geeft aan dat de kosten tegelijkertijd ook dalen. Naast dalende kosten als gevolg van verminderde activiteit is deze daling ook structureel van aard. Afgelopen jaar hebben per saldo vijfhonderd mensen Rabobank moeten verlaten wat is ingegeven door de noodzaak om efficiënter te opereren. Echter, deze kostendaling was onvoldoende om de daling in inkomsten op te vangen en daarmee is ook de *cost-income ratio* gestegen van 63% naar 64,5%.

De heer Brouwers gaat vervolgens verder in op de kosten kredietverliezen. In 2019 waren deze gelijk aan EUR 1 miljard, in 2020 is dat gestegen naar EUR 1,9 miljard. Gerelateerd aan de gemiddelde omvang van de leningenportefeuille, betekent dat 46 basispunten, ofwel bijna een half procent. Dit houdt in dat bijna een half procent van het totale

leningenboek van Rabobank opzij is gezet vanwege mogelijke toekomstige kredietverliezen. Afgelopen jaar is een kredietvoorziening genomen voor klanten die al in financiële problemen verkeren, maar ook voor de klanten waarvan verwacht wordt dat ze de komende periode in financiële problemen kunnen geraken. Dat laatste betreft een inschatting, die wordt gemaakt op basis van een aantal economische ontwikkelingen (bijvoorbeeld economische groei en werkeloosheid). Vorig jaar, en dat was vreemd, was er een negatieve economische groei maar het aantal faillissementen nam niet proportioneel toe. Dit heeft er waarschijnlijk mee te maken dat overheidsmaatregelen tot dusver effectief lijken te zijn. De vraag die Rabobank moest beantwoorden is of de verwachting is dat dit in de toekomst zo blijft of dat – als de overheidsmaatregelen eindigen – alsnog veel bedrijven en klanten in de problemen gaan komen. Daarop is deels geanticipeerd door extra geld apart te zetten, bovenop wat de modellen standaard aan kredietverliezen voorspellen. Deze extra toevoeging heet een *management adjustment* en bedroeg EUR 700 miljoen. Hiermee is een potje gevormd voor het geval dat klanten in de problemen komen als de steunmaatregelen worden afgebouwd. Dit bedrag zit in de EUR 1,9 miljard die in totaal in 2020 opzij is gezet.

De heer Brouwers gaat vervolgens in op de totale kredietverlening door Rabobank. De hypotheekportefeuille is in 2020 ongeveer gelijk gebleven en wel op EUR 190 miljard. Hoewel Rabobank veel nieuwe hypotheekleningen heeft verstrekt, is de portefeuille niet gestegen omdat de lage rente klanten stimuleerde om voortijdig extra af te lossen op hun hypotheek. De overige kredietverlening in Nederland is ook ongeveer gelijk gebleven. Er was wat minder vraag vanuit het MKB, wat werd gecompenseerd door een wat grotere vraag van grotere *corporates*. Mogelijk dat het MKB iets minder behoefte aan krediet had omdat ze in totaal bijna EUR 15 miljard uit de NOW-regeling hebben gekregen en er ook uitstel van belastingbetalingen heeft plaatsgevonden voor inmiddels bijna EUR 15 miljard. Dat is in feite kredietverlening vanuit de overheid die rechtstreeks bij deze bedrijven terecht komt. Internationaal is de kredietportefeuille gedaald en dat wordt met name veroorzaakt door wisselkoerseffecten. Het bedrag aan toevertrouwde middelen is gestegen. In heel Europa is EUR 600 miljard extra gespaard en bij Rabobank was dat EUR 22 miljard extra.

De heer Brouwers gaat in op de kwaliteit van het leningenboek. De totale omvang van leningen aan de private sector bedroeg eind 2020 EUR 409 miljard. Om de kredietwaardigheid van deze portefeuille te kunnen inschatten is een beoordeling gemaakt in hoeverre sectoren op dit moment geraakt worden of zijn door de coronacrisis en of dit structureel van aard zal zijn. Eind 2020 was EUR 15,3 miljard van het totale leningenboek uitgeleend aan bedrijfstukken, die toen als 'kwetsbaar' werden aangemerkt. Een van de sterkste onderdelen van het totale leningenboek is de hypotheekportefeuille. Zo'n 45% van de totale portefeuille bestaat uit hypotheekleningen. Over de jaren heen heeft Rabobank gemiddeld slechts 4 basispunten over de hypotheekportefeuille opzij gezet voor mogelijke kredietverliezen. Gedurende de coronacrisis zijn geen extra verliezen op deze portefeuille geleden en er is dan ook niets apart gezet. De gemiddelde LTV (*loan to value*), ofwel de verhouding tussen het hypotheekbedrag en de actuele waarde van de gefinancierde woning, laat in de afgelopen jaren een dalende trend zien. Dat betekent dat de waarde van de zekerheden die voor een lening zijn gesteld, relatief toeneemt. In 2012 was dat percentage nog 80%. Dit betekent dat klanten gemiddeld 80% van hun woningwaarde hadden geleend. Inmiddels is dat gezakt tot onder de 60%. Deze verlaging van de LTV komt door vervroegde aflossingen op hypotheekleningen, maar ook door een stijging van de huizenprijzen.

De heer Brouwers bespreekt de kapitaalspositie van de bank. CET1 staat voor *common equity tier 1*, ofwel kernkapitaal. Hiertoe behoren ook de Rabobank Certificaten. De ECB schrijft voor dat Rabobank een CET1-ratio van tenminste 10% moet aanhouden. Dit is minder dan vorig jaar. Deze verlaging van het minimum aan te houden kernkapitaal komt door de tijdelijke maatregelen die genomen zijn door centrale banken. De ECB heeft de eisen iets verlaagd om te voorkomen dat banken tijdens de coronacrisis hun klanten niet volledig kunnen bijstaan. Deze verlaging had voor Rabobank weinig gevolgen, omdat Rabobank al ruimschoots aan de eerdere (hogere) vereiste voldeed en zelf een hogere CET1-ratio van minimaal 14% nastreeft. In de afgelopen jaren heeft Rabobank een sterke vermogenspositie opgebouwd. In 2020 was de winst relatief laag, maar omdat de vergoeding op de Rabobank Certificaten in de vorm van certificaten is uitgekeerd

ten laste van de reserves in plaats van uit de nettowinst, kon een groter gedeelte van de nettowinst worden toegevoegd aan het eigen vermogen. In 2020 kon Rabobank niet in cash uitkeren op de Rabobank Certificaten vanwege de aanbeveling van de ECB. Daar is een oplossing voor gevonden door een vergoeding in de vorm Rabobank Certificaten te geven en dat traject is begin december afgerond. Midden december ontving Rabobank de aanbeveling voor 2021. De ECB heeft herhaald dat banken tot 30 september 2021 terughoudend moeten zijn met het uitkeren van dividenden of vergoedingen op kernkapitaalinstrumenten. Op basis van de richtlijnen van ECB mag Rabobank gedurende de eerste drie kwartalen van 2021 een uitkering doen ter grootte van maximaal 15% van de nettowinst over 2020. Dat is ook het bedrag dat als beoogde vergoeding is gecommuniceerd voor de eerste drie beoogde betaaldagen van 2021. De eerste vergoeding is inmiddels daadwerkelijk uitgekeerd op 29 maart 2021. Grote vraag is wat er gebeurt na 30 september 2021. Aangegeven is dat als er een normalisatie van de situatie is opgetreden, de kans bestaat dat de aanbeveling wordt ingetrokken. In dat geval heeft Rabobank de intentie om terug te keren naar het reguliere vergoedingsbeleid. De vergoeding blijft ter discretie van de raad van bestuur van Rabobank.

Strategische agenda

De heer Brouwers gaat verder met de strategische agenda. Voor de periode 2016-2020 is de strategische agenda duidelijk gedefinieerd. Rabobank wilde de balans versterken met het oog op ophanden zijnde wetgeving die de kapitaaleisen verhoogt. De hoeveelheid *funding* die wordt opgehaald op de kapitaalmarkt is sterk verlaagd, waarbij de bank tevens minder afhankelijk is geworden van specifieke investeerdersgroepen. Dat heeft onder andere geleid tot het *covered bonds* (pandbrieven) programma. De balans is bovendien meer flexibel gemaakt. Doordat investeerders mee investeren in sommige kredieten die Rabobank verstrekt, wordt het risico voor de bank lager, waardoor zij minder kapitaal hoeft aan te houden voor deze kredieten. Daarnaast zijn in de afgelopen jaren activiteiten die niet tot de kern van de bank behoren afgestoten. Er is ook gekeken naar het *operating model*: hoeveel efficiency kunnen en moeten we halen? Dit heeft in de afgelopen vijf jaar geleid tot een personeelsreductie van 10.000 FTE. Anderzijds zijn ook 4.000 FTE aangenomen op het gebied van compliance, maar ook op digitaal gebied. Op dit moment is Rabobank voornemens om de ingezette transitie voort te zetten.

De heer Brouwers gaat vervolgens nader in op de volgende fase van die transitie. Hierbij zijn twee onderwerpen van belang. Het eerste is *strengthen the core* en dat gaat om het versterken van het kernbedrijf van de bank. Het tweede is *expand and leverage the franchise*, dat gaat om groei mogelijkheden en transities waar Rabobank op kan inspringen. Voor wat betreft *strengthen the core*, is de zogenaamde *license to operate* van belang. Dit is de eerste prioriteit van de bank, namelijk zorgen dat alle wet- en regelgeving keurig wordt nageleefd. Aan de IT kant wordt gekeken naar het versterken van de infrastructuur. Een andere prioriteit van Rabobank is *better service at lower costs*. In dit kader is er een programma binnen de bank, te weten *We Improve Now* (WIN). Dit programma gaat over het efficiënter en effectiever maken van de dienstverlening. Alle onderdelen van de bank moeten daar een bijdrage aan leveren. In het Nederlandse *retail* domein wordt gekeken naar het verder optimaliseren van de digitale dienstverlening. Rabobank gaat zichzelf nog sterker organiseren in 14 kringen in Nederland. In het internationale bedrijf wordt gekeken naar de *footprint*, bijvoorbeeld waar is de bank aanwezig en zijn die kantoren op die plekken in de wereld wel nodig. De organisatie is verder vereenvoudigd. Het aantal productlijnen is teruggebracht van veertien naar elf. Samenvoeging van de regio's Europa en Afrika wordt overwogen. Voor de centrale Rabobank organisatie wordt gewerkt aan vereenvoudiging van de IT infrastructuur en gezocht naar mogelijkheden om verder te besparen op kantooruimte en externe kosten. Het vermoeden is dat rond 2024 zo'n EUR 600 miljoen aan kosten kan worden bespaard. Helaas zit een groot deel van die kosten aan de personele kant. Dat zal gaan om een bruto reductie van 5.000 FTE over die periode.

Een andere belangrijke pijler in de transitie betreft *expand and leverage the franchise*. Dit gaat over de opbrengsten in de toekomst. Deze moeten voldoende zijn en blijven om de kosten en kredietverliezen te dekken. Toen Rabobank terugging naar de kern, zijn zes *business lines* overgebleven waarmee Rabobank goed gepositioneerd is om verder te

groeien. Rabobank wil groeien door bij te dragen aan een aantal grote maatschappelijke transities, die goed passen binnen de missie van Rabobank. Dit zijn de energietransitie, de voedseltransitie en financieel gezond leven voor particuliere klanten. Ook wordt gekeken naar verdere innovaties, zoals de *Carbon Bank* en *Rabobank Frontier Ventures*. De laatste is het vehikel binnen de bank dat investeringen doet in veelbelovende *start-ups* die gelinkt zijn of gelinkt kunnen worden aan bancaire dienstverlening.

De heer Brouwers geeft een nadere toelichting op de kern van het bankbedrijf. Deze biedt een goede basis om aan de hand van de genoemde transities de positie van Rabobank uit te breiden.

In de Nederlandse hypotheekmarkt heeft Rabobank een goede positie. De bank is via alle distributiekanaalen aanwezig met verschillende labels, waardoor het marktaandeel kan worden gehandhaafd. Voor wat betreft de zakelijke dienstverlening is de portefeuille de afgelopen jaren iets gedaald. Er is structureel minder vraag van zakelijke klanten in Nederland. Rabobank is al marktleider in de food-, agri- en MKB segmenten en daarom is het lastig om deze marktaandelen verder te vergroten. Met de digitale oplossing, die nu in samenwerking met Bol.com wordt aangeboden, bestaat een goede propositie om zakelijke klanten goed te kunnen bedienen.

Het bedrijfsonderdeel *Wholesale and Rural* is actief in alle delen van de wereld, die een belangrijkste rol spelen in de voedselproductie. Rabobank bedient met haar Rural activiteiten boeren in Australië, Nieuw-Zeeland, Zuid-Amerika, Noord-Amerika en Europa. De *corporates* die vervolgens het voedsel verwerken en distribueren zitten in de *Wholesale sweet spot* van Rabobank. Bijna alle grote spelers zijn klant van Rabobank; de bank heeft dus een goede positie in deze markt.

DLL is het leasingbedrijf, een van de grootste ter wereld. Daar zit de potentie voornamelijk in de *pay per use* ontwikkeling. Klanten kijken veel meer naar gebruik dan naar bezit en een leasing product is daar uitermate geschikt voor. Dat de portefeuille hier daalt, heeft te maken met wisselkoerseffecten.

BPD, voorheen bekend als Bouwfonds, is als gebiedsontwikkelaar actief in Duitsland en Nederland. BPD ontwikkelt woningen voor de verkoop. Daarnaast is een fonds opgericht om de komende jaren 15.000 energiezuinige woningen te verhuren aan het middensegment. Hiermee wordt ingespeeld op het grote tekort aan woningen in Nederland.

De heer Brouwers sluit af met de *Carbon Bank*. Hierbij wordt onderzocht of een bepaald deel van de klanten, bijvoorbeeld agrarische, hun bedrijfsvoering zodanig kunnen inrichten dat ze *carbon credits* kunnen creëren, bijvoorbeeld door een deel van hun grond te beplanten met bomen. Hierdoor wordt CO₂ geabsorbeerd. Er loopt nu een pilot met boeren in Afrika, die de door hen gecreëerde *carbon credits* meten. Deze hebben een geldelijke waarde. Er zijn namelijk andere klanten, die graag willen verduurzamen, maar niet zo snel CO₂ neutraal kunnen zijn. Zij willen deze *carbon credits* kopen ter compensatie van hun resterende CO₂ uitstoot. Daarmee ontstaat vraag en aanbod van *carbon credits*, waarbij Rabobank als intermediair optreedt door partijen bij elkaar te brengen.

Vooraf gestelde vragen aan Rabobank

De heer Van Dijk dankt de heer Brouwers voor zijn presentatie en toelichting. Zoals eerder tijdens deze vergadering aangekondigd zullen nu de vooraf gestelde vragen aan Rabobank worden beantwoord. De heer Van Dijk begint met de eerste vraag, namelijk dat Rabobank in 2020 een kapitaalinstrument heeft afgelost en ook in 2021 een dergelijk instrument zal aflossen. Volgens de vragensteller zijn deze instrumenten vergelijkbaar met Rabobank Certificaten en de vraag is: hoe zit dat? De heer Brouwers geeft aan dat hij vermoedt dat de vragensteller duidt op *Additional Tier 1* instrumenten. Dat zijn instrumenten die wel meetellen – net zoals Rabobank Certificaten – als eigen vermogen, maar niet als kernkapitaal zoals de toezichthouder dat definieert. Rabobank Certificaten zijn de meest achtergestelde instrumenten. Het instrument waar de vragensteller op duidt is minder achtergesteld dan Rabobank Certificaten. Deze *Additional Tier 1* instrumenten kunnen inderdaad na verloop van tijd worden afgelost en om het effect daarvan op de eigen vermogenspositie te compenseren kunnen nieuwe instrumenten worden uitgegeven. Dat is wat er in 2020 en 2021 is gebeurd. *Additional Tier 1* instrumenten vallen niet onder de aanbeveling van de ECB ten aanzien van het beperken

van vergoedingen.

De heer Van Dijk geeft aan dat een vragensteller stelt dat andere banken, die soortgelijke certificaten hebben uitgegeven aan institutionele beleggers, wél de reguliere vergoeding hebben betaald. Hij vraagt zich af waarom de ECB hier geen beperkingen aan heeft gesteld, terwijl particuliere houders van Rabobank Certificaten wel zijn geraakt. De heer Brouwers geeft aan dat voor zover bekend – en dat wordt uiteraard zo goed mogelijk gevolgd – er geen banken zijn, die onder toezicht staan van de ECB, die een dergelijke uitkering hebben gedaan. In het Verenigd Koninkrijk heeft weliswaar één coöperatieve bank een contante uitkering gedaan op een kernkapitaalinstrument, maar die bank valt onder een andere toezichthouder. Dat instrument is bovendien niet vergelijkbaar met Rabobank Certificaten.

De heer Van Dijk gaat verder met de volgende vraag, waarbij een vragensteller opmerkt dat het rendement op het eigen vermogen van Rabobank onder druk lijkt te staan kijkend naar het verloop van het rendement; namelijk in 2018 7,3%, in 2019 5,3% en in 2020 was het rendement op eigen vermogen 2,7%. De vraag is hoe realistisch de intentie is om terug te keren naar een beoogde vergoeding van 6,5% op jaarbasis op de Rabobank Certificaten op de lange termijn. De heer Brouwers antwoordt dat het rendement op het eigen vermogen van Rabobank de laatste jaren inderdaad is gedaald. Dat had te maken met de genoemde uitdagingen en het laatste jaar is daar ook nog de coronapandemie bijgekomen. Het is goed te beseffen dat de bank in totaal EUR 40 miljard aan eigen vermogen heeft en dat daarvan ongeveer EUR 12 miljard in aanmerking komt voor een uitkering. Dat zijn de Rabobank Certificaten en de eerdergenoemde *Additional Tier 1* instrumenten. In een normaal jaar wordt in totaal ongeveer EUR 700 miljoen uitgekeerd op beide typen instrumenten. In 2020 heeft Rabobank een winst gemaakt van ongeveer EUR 1 miljard. Dit was dus voldoende om de ongeveer EUR 700 miljoen aan vergoedingen uit te keren, die in een normaal jaar zouden zijn betaald op *Additional Tier 1* instrumenten en Rabobank Certificaten.

De heer Van Dijk vraagt of hij het goed begrijpt dat van de EUR 40 miljard eigen vermogen het overgrote deel, ongeveer EUR 30 miljard, reserves zijn van de bank waarop geen uitkeringen worden gedaan. De heer Brouwers bevestigt dit. Het betreft met name ingehouden winsten, waarover geen vergoedingen hoeven te worden uitgekeerd.

De heer van Dijk geeft aan dat is gevraagd of Rabobank momenteel structureel goedkoper kan lenen dan tegen de beoogde vergoeding op Rabobank Certificaten van 6,5% op jaarbasis. Zijn de Rabobank Certificaten inmiddels niet een te dure vorm van financiering van de bank geworden? De heer Brouwers geeft aan dat er verschillende instrumenten zijn waarmee de bank geld uit de kapitaalmarkt kan ophalen. Op het meest achtergestelde instrument, de Rabobank Certificaten, wordt een relatief hogere vergoeding betaald vanwege het hogere risico dat daaraan kleeft. Keerzijde van de medaille is dat deze certificaten meetellen voor de kernkapitaalbuffer, die Rabobank van de toezichthouder moet aanhouden.

De heer Van Dijk vervolgt met de vijfde vraag of certificaathouders niet aan het lijntje gehouden worden, onder het mom van ‘de ECB eist het’. Moeten beleggers er rekening mee houden dat op termijn het vergoedingenbeleid onverwacht wordt aangepast, een opkoopactie zal plaatsvinden of dat de Rabobank Certificaten zelfs worden afgelost? De heer Brouwers geeft aan dat er echt sprake is van een uitzonderlijke situatie veroorzaakt door de coronacrisis. Het is een aanbeveling waar een bank zich niet aan kan onttrekken. De ECB heeft aangegeven dat als de situatie normaliseert, zij de aanbeveling wil intrekken. Rabobank zou op dat moment de intentie hebben om weer de beoogde vergoeding volgens het vergoedingenbeleid uit te keren. Ten aanzien van het terugkopen van certificaten: op dit moment bestaat daartoe geen intentie maar dat kan nooit worden uitgesloten voor de toekomst.

De heer Van Dijk geeft aan dat er een vraag is binnengekomen over de uitkering die gedaan is op 29 maart 2021. In december 2020 is een vergoeding op Rabobank Certificaten uitgekeerd in de vorm van Rabobank Certificaten. Dit is gebeurd met instemming van de ECB. Waarom wordt voor 2021 ook niet gekozen voor deze variant, dus om de

volledige beoogde vergoeding in de vorm van Rabobank Certificaten uit te keren over het eerste kwartaal 2021 in plaats van te kiezen voor een contante vergoeding van 2,188% op jaarbasis? De winst en de hoogte van de CET 1 ratio zijn hiervoor ruimschoots voldoende. De heer Brouwers antwoordt dat in 2020 sprake was van een uitzonderlijke situatie die tot de uitzonderlijke maatregel heeft geleid, namelijk een vergoeding in Rabobank Certificaten. Voor 2021 heeft de ECB een kleine opening geboden om toch een cash uitkering te doen en daarvan heeft Rabobank gebruik gemaakt. Die ECB aanbeveling loopt tot 30 september 2021. Het is afwachten wat er na 30 september 2021 gaat gebeuren.

De heer Van Dijk gaat door met de volgende vraag. In 2020 is er geen vergoeding in contanten uitgekeerd op de Rabobank Certificaten. Wat voor effect heeft dit gehad op de cijfers van de Rabobank? De heer Brouwers geeft aan dat de vergoeding in Rabobank Certificaten niet ten koste van het eigen vermogen is gegaan. Een deel van de ingehouden winsten, de reserves, is namelijk omgezet in Rabobank Certificaten. Normaal gesproken wordt de vergoeding (in cash) betaald ten laste van de nettowinst. Dat betekent dat minder winst overblijft om toe te voegen aan het eigen vermogen. Door de uitkering in certificaten heeft Rabobank over 2020 EUR 485 miljoen meer kunnen toevoegen aan haar eigen vermogen, wat zich vertaalt in een stijging van de CET1 ratio met 22 basispunten, dus iets meer dan 0,2%. Echter, de vergoeding in Rabobank Certificaten leidt er echter wel toe dat meer certificaten uitstaan en dat vanaf 2021 ongeveer EUR 32 miljoen meer vergoeding uit de nettowinst wordt uitgekeerd ten opzichte van de situatie dat er geen nieuwe Rabobank Certificaten zouden zijn uitgegeven. Vanzelfsprekend betreft dit steeds de beoogde vergoedingen die worden uitgekeerd conform het vergoedingenbeleid.

De heer Van Dijk geeft aan dat er een vraag is binnengekomen over de manier van communiceren op de afrekening en op het periode-overzicht die certificaathouders die via Rabobank beleggen hebben ontvangen. Waarom wordt er gesproken over 2,188% (afgerond) Rabobank Certificaten en niet over 6,5% Rabobank Certificaten? De heer Brouwers antwoordt dat dit een technische achtergrond heeft. Die 2,188% is de eerste kwartaalvergoeding die is uitbetaald, omgerekend naar een rendement op jaarbasis. Er is dus geëxtrapoleerd naar een jaarpercentage, maar ook hier geldt dat pas aan het eind van het jaar duidelijk is wat er gedurende dit jaar daadwerkelijk zal worden uitgekeerd.

De heer Van Dijk geeft aan dat er een aantal vragen is gesteld naar aanleiding van de publicatie van de jaarcijfers 2020 van Rabobank. Uit de jaarcijfers blijkt dat de ECB negatieve rente in rekening brengt over de deposito's die banken bij de ECB aanhouden. Hoeveel rente heeft Rabobank daadwerkelijk aan de ECB moeten betalen in 2019 en 2020? De heer Brouwers geeft aan dat geld in liquide middelen wordt aangehouden bij centrale banken. In totaal stond eind 2020 grof afgerond ongeveer EUR 100 miljard bij centrale banken uit. Een deel daarvan is vrijgesteld van negatieve rente, ongeveer EUR 20 miljard en dat betekent dat over ongeveer EUR 80 miljard een half procent rente moet worden betaald. Voor 2019 zou je dit bedrag grofweg moeten halveren om een indicatie te krijgen van de omvang. De heer Van Dijk geeft aan dat het een interessante vraag is. Aan de ene kant daalt de rente alsmaar, maar tegelijkertijd is er enorm veel liquiditeit in de markt. De heer Brouwers merkt op dat in het eerste kwartaal van dit jaar een voorzichtige beweging waarneembaar is dat de rentes misschien iets gaan oplopen.

De heer Van Dijk geeft aan dat een vragensteller stelt dat Rabobank EUR 40 miljard heeft aangetrokken onder het TLTRO III programma van de ECB. Dient Rabobank hierover rente te betalen? Heeft Rabobank een 'bonus' van de ECB ontvangen in verband met de ontwikkeling van haar leningenboek in 2020 en zo ja, hoe hoog was deze 'bonus'? En wat zijn de verwachtingen ten aanzien van deze 'bonus' voor 2021? Ten slotte: waarom heeft Rabobank zoveel geld aangetrokken als de omvang van leningen aan klanten is afgenomen? De heer Brouwers geeft aan dat het TLTRO III programma is gelanceerd door de ECB zodat banken op gunstige voorwaarden liquide middelen kunnen aantrekken bij de ECB. Ze willen bewerkstelligen dat banken voldoende kredieten kunnen verlenen aan hun klanten om de economie zo min mogelijk schade toe te brengen. Om dat te stimuleren heeft de ECB het TLTRO III programma in het leven geroepen en dat betekent dat geld kan worden geleend tegen gunstige (in casu negatieve) tarieven. Het uitgangspunt is

dat de bank dezelfde rente ontvangt op het bedrag dat zij leent onder het TLTRO III programma als dat de bank betaalt op de gelden die worden uitgezet bij de ECB. Als echter wordt voldaan aan de condities van de TLTRO III voor wat betreft de groei van de leningenportefeuille, dan ontvangt de bank een half procent extra korting. Dan verdient de bank dus per saldo een half procent op die activiteit. Conform de intentie van de ECB wordt een deel van dat voordeel doorgegeven aan klanten. Overigens tellen niet alle leningen mee om te bepalen of banken recht hebben op de extra korting; woninghypotheken en leningen in andere valuta dan euro's worden buiten beschouwing gelaten. Per eind maart 2021 voldeed Rabobank's leningenboek aan de voorwaarden van de ECB. De ECB heeft inmiddels een nieuwe ronde uitgeschreven en daarbij wordt gekeken naar de kredietverlening aan het einde van dit jaar. Daarvoor geldt weer dezelfde voorwaarde dat bij een bepaald niveau van de kredietverlening extra korting wordt gegeven. Het is nu nog te vroeg om in te schatten of Rabobank aan deze voorwaarde zal voldoen, aangezien het mede afhangt van het herstel van de economie en de afbouw van de steunmaatregelen van de overheid.

De heer Van Dijk gaat verder met de volgende vraag. Uit de jaarcijfers blijkt dat Rabobank het ongewenst vindt om negatieve rente in rekening te brengen voor haar particuliere en MKB-klanten. Hoe valt dit te rijmen met de publicatie dat Rabobank met ingang van 1 juli 2021 aan klanten van de Rabobank rente in rekening gaat brengen voor tegoeden boven EUR 100.000? De heer Brouwers geeft aan dat hij deze vraag al heeft beantwoord. Hij voegt toe dat als andere banken dit doen, Rabobank bijna wel gedwongen is om hierin mee te gaan. Als een bank dit namelijk niet zou doen, dan zal er heel veel geld naar die bank toevloeden. Als daarover nul % wordt vergoed, zal die bank vervolgens dat geld wel met verlies bij de ECB moeten uitzetten.

De heer Van Dijk geeft aan dat er een vraag is binnengekomen over de kosten kredietverliezen, die in het verslag worden aangeduid als '*impairment charges on financial assets*'. Deze zijn in 2020 bijna verdubbeld tot EUR 1,9 miljard. Is deze toename het gevolg van daadwerkelijke achterstanden of is er sprake van het vormen van een voorziening voor het risico van wanbetaling, zonder dat er sprake is van een betalingsachterstand? En blijkbaar heeft Rabobank meer opzijgezet dan op basis van de daarvoor gebruikte modellen nodig zou zijn. Hoe groot zijn deze zogeheten '*top level adjustments*' als onderdeel van de kosten kredietverliezen? De heer Brouwers geeft aan hierbij terug te kunnen vallen op het eerdere verhaal. Wat er grofweg gebeurd is, is dat van de EUR 1,9 miljard de helft betrekking heeft op klanten die daadwerkelijk op 31 december 2020 al in de problemen waren ofwel betalingsachterstanden hadden. De andere helft is voor klanten die mogelijk/vermoedelijk in 2021 of in de toekomst in de problemen zouden kunnen komen. Daarvoor is nog een extra pot gevormd van EUR 700 miljoen vanwege het feit dat het geen normale situatie betreft.

De heer Van Dijk zegt dat de volgende vraag gaat over de toezichtheffingen. Deze namen in 2020 met 13% toe tot EUR 548 miljoen. Gevraagd wordt wat de oorzaak van deze stijging is. De heer Brouwers zegt dat er drie soorten toezichtheffingen zijn: bankenbelasting, het Europese resolutiefonds voor de geordende afwikkeling van banken en het depositogarantiestelsel. Dit laatste houdt in dat alle spaartegoeden binnen het Europese garantiestelsel per rekening tot EUR 100.000 gedekt zijn. Vanwege de sterk groeiende spaargelden, is de basis – het volume waarover het wordt berekend – groter geworden en dat verklaart de stijging.

De heer Van Dijk geeft aan dat een is vraag binnengekomen over de verandering in de structuur van de Rabobank waarbij de voorheen zelfstandige lokale banken nu samen met de centrale organisatie in één coöperatie werken. De vragensteller vraagt zich af of een beweging terug nodig is, gezien de coöperatieve gedachte om dicht bij de klant te staan. Ook vraagt hij zich af hoeveel kantoren en geldautomaten de Rabobank kan blijven garanderen in de kleinere gemeentes. De heer Brouwers geeft aan dat dit te maken heeft met een transitie van de bank, waarbij de dienstverlening wordt geconcentreerd in veertien kringen in Nederland. Die zijn naar economische bedrijvigheid ingedeeld. Er zullen circa zeventig lokale banken overblijven, dus gemiddeld 5 banken per kring. Binnen die veertien gebieden werken lokale banken samen om de klanten zo goed mogelijk te bedienen. Dit zal gebeuren vanuit uiteindelijk zo'n

honderdvijftig traditionele bankkantoren, aangevuld met andere manieren om klanten – indien gewenst – fysiek van dienst te kunnen zijn. Te denken valt aan het bij mensen thuiskomen, of tijdelijke shops die worden ingericht als er bijvoorbeeld een event is. Deze honderdvijftig is overigens meer dan de andere grootbanken in Nederland aanbieden. Rabobank zal ervoor zorgen goed aanwezig te zijn in lokale gemeenschappen. De heer Everwijn geeft aan dat hierover ook een vraag is gesteld tijdens de vergadering. Genoemd is het WIN-programma en een totale reductie van ongeveer 5000 FTEs over vijf jaar. De vraag is of het in de toekomst nog mogelijk is om als gepensioneerde klant fysiek contact te hebben met de bank. De heer Brouwers antwoordt bevestigend. Gepensioneerden zijn voor de bank een belangrijke doelgroep die Rabobank een op maat gesneden service wil aanbieden.

De heer Van Dijk geeft aan dat er een vraag is binnengekomen over de integratie van FGH Bank met Rabobank. De certificaathouder vraagt zich af of kennis verloren is gegaan als gevolg van de opheffing van deze dochtermaatschappij. Voorts wil hij weten in hoeverre dit impact heeft op het beleid van de Rabobank op het gebied van commercieel vastgoed. De heer Brouwers antwoordt dat dit een ontwikkeling is die een aantal jaren geleden is ingezet. Destijds was een groot deel van de totale commerciële vastgoedactiviteiten geconcentreerd in FGH Bank met EUR 30 miljard aan totale uitstaande leningen. Inmiddels is dit afgebouwd naar EUR 20 miljard. Voormalige activiteiten van FGH zijn geïntegreerd in Rabobank. Een deel van de medewerkers is ook overgegaan naar Rabobank. Rabobank is nog steeds een van de grootste spelers in de markt voor het financieren van commercieel vastgoed in Nederland en heeft de relevante kennis en kunde geborgd.

De heer Everwijn geeft aan dat in de chat is gevraagd waarom de sheets in het Engels zijn. De heer Brouwers geeft aan dat Rabobank een internationaal bedrijf is en dat het gebruikelijk is om met investeerders in het Engels te communiceren. Het jaarverslag is bijvoorbeeld ook in het Engels. Vandaar dat bij dit soort gelegenheden gebruik wordt gemaakt van materiaal dat voor meerdere doeleinden toegepast kan worden. De heer Everwijn geeft aan dat er ook nog een suggestie is binnengekomen. Namelijk dat in 2020 en 2021 duidelijk is geworden dat zowel de ECB als DNB Rabobank Certificaten zien als een soort aandelenkapitaal en niet als obligatie. Dientengevolge is het alleszins redelijk dat de rechten van deze certificaathouders gelijk worden gesteld aan de normale rechten van aandeelhouders. Dit zou dan primair tot uitdrukking moeten komen als een voorkeursrecht voor bestaande houders bij de uitgifte van nieuwe certificaten. De heer Brouwers zegt dat het niet aandelenkapitaal is, maar kernkapitaal. Maar hij dankt voor de suggestie.

5. Verslag Rabobank Certificaten en activiteiten STAK in 2020

De heer Van Dijk geeft het woord aan de heer Everwijn die stil staat bij de gebeurtenissen en ontwikkelingen omtrent de STAK en de Rabobank Certificaten in 2020.

De heer Everwijn geeft aan dat op de site van Rabobank een activiteitenrapport van de STAK 2020 te vinden is. Daar wordt onder andere in vermeld hoe vaak het bestuur van de STAK bij elkaar gekomen is, wat de samenstelling van de STAK is en wat de STAK doet. De STAK is eigenlijk een doorgeefluik van vergoedingen die worden ontvangen op de participaties. Die keert de STAK, als die worden ontvangen, uit aan de certificaathouders. De STAK houdt alle participaties die Rabobank heeft uitgegeven en geeft daarmee corresponderende certificaten uit. Vorig jaar heeft Rabobank voor ruim EUR 15 miljoen aan nieuwe participaties uitgegeven om in december Rabobank Certificaten uit te kunnen keren aan de certificaathouders. Het totaal aantal Rabobank Certificaten is daarmee uitgekomen op 313.005.461. In het rapport staat ook de samenstelling van het bestuur en dat is niet gewijzigd het afgelopen jaar.

De heer Everwijn geeft aan dat in 2020 is afgeweken van het vergoedingenbeleid; er is een vergoeding geweest in Rabobank Certificaten en niet in cash. De heer Everwijn licht het koersverloop van de Rabobank Certificaten toe aan de hand van een grafiek. De koers begon in januari 2020 op een niveau van ongeveer 128% en piekte op ongeveer

137%, net voordat de coronacrisis uitbrak. De koers is vervolgens gedaald naar 90% en vanaf dat moment is de koers van de Rabobank Certificaten weer langzaam gaan oplopen naar het niveau van ongeveer 135% aan het begin van 2021. Nu begeeft de koers zich op ongeveer 130%.

De heer Van Dijk dankt de heer Everwijn voor de toelichting.

6. Rondvraag en sluiting

De heer Van Dijk bedankt de houders voor hun virtuele aanwezigheid en inbreng en sluit de vergadering.

Vastgesteld en ondertekend te Utrecht,

Rogier Everwijn
secretaris

Gert van Dijk
Voorzitter

Bijlage bij de notulen van de virtuele vergadering van houders van Rabobank Certificaten gehouden op 25 mei 2021

In deze bijlage zijn de vragen opgenomen die via de chat-functie zijn gesteld tijdens de vergadering van houders van Rabobank Certificaten van 25 mei 2021. Tijdens de vergadering van certificaathouders was er de mogelijkheid om vragen te stellen. Alle vragen die via de chat-functie zijn gesteld zijn via de chat door de moderators beantwoord. In sommige gevallen gaf de moderator aan dat het antwoord op de gestelde vraag op dat moment besproken werd tijdens de vergadering. Er zijn tijdens de vergadering door 17 certificaathouders vragen gesteld via de chat-functie. Er zijn 6 vragen gesteld die technisch van aard waren. Deze vragen zijn beantwoord door het technische supportteam van Online Seminar. Deze vragen zijn hier dan ook niet opgenomen. Inhoudelijke vragen die tijdens de vergadering zijn gesteld, zijn in dit document opgenomen en zullen tevens worden beantwoord. De namen van de vragenstellers zijn omwille van privacy redenen niet opgenomen in dit document. De vragen zijn in sommige gevallen samengevat en gegroepeerd.

De vragen gericht aan de STAK zijn beantwoord door het bestuur van de STAK en vragen gericht aan Rabobank zijn beantwoord door de Rabobank.

I. VRAGEN DIE TIJDENS DE VERGADERING ZIJN GESTELD AAN STAK

- a. **Er is gevraagd of het niet beter zou zijn om in het bestuur van STAK alleen bestuursleden te benoemen die niet in dienst zijn van Rabobank.**

Zoals ook door de heer van Dijk aangegeven tijdens de vergadering (namelijk kort gezegd dat het STAK-bestuur bestaat uit bestuurders A en bestuurders B. Bestuurders A mogen niet verbonden zijn met de Rabobank en bestuurders B wel. Bestuurders A vormen altijd de meerderheid in het bestuur van de STAK en ook is de voorzitter van de STAK altijd een bestuurder A) is in het verleden de keuze gemaakt over de samenstelling van het bestuur van de STAK met bestuurders A en bestuurders B. Op dit moment is de samenstelling nog steeds hetzelfde. Gelet op de rol en de positie van het bestuur van de STAK en het feit dat zij, anders dan bijvoorbeeld het bestuur van een Stak bij een beursvennootschap, niet betrokken is bij de besluitvorming ten aanzien van de hoogte van de vergoedingen op de Participaties, is de STAK van mening dat de onafhankelijkheid van het bestuur van de STAK op deze manier voldoende is gewaarborgd. Het bestuur ziet dan ook geen reden om dit aan te passen.

- b. **De vraag is gesteld waarom het verslag van de STAK over 2020 ontbrak bij de vergaderstukken op het web. Daar was uitsluitend het verslag over 2019 beschikbaar.** Het rapport van de STAK over 2020 is beschikbaar gesteld op rabobank.com/certificaten.

II. VRAGEN DIE TIJDENS DE VERGADERING ZIJN GESTELD AAN RABOBANK

- a. **Er is opgemerkt dat als Rabobank meer geld uit zou lenen, zij een hogere korting op de negatieve rente zou ontvangen. Rabobank zou dus meer kredieten aan ondernemers moeten geven.**

Door de heer Brouwers is uitleg gegeven over wat de consequenties en gevolgen zijn voor Rabobank als zij geld leent van de ECB, zie hiervoor de notulen.

- b. Er is gevraagd waarom de uitnodiging voor deze vergadering van certificaathouders niet vooraf is aangekondigd. Normaal gesproken plaatste Rabobank hier een bericht over.**

Conform de administratievoorwaarden heeft de uitnodiging voor de vergadering van Rabobank certificaathouders in 2 landelijke dagbladen gestaan. Daarnaast was er een vooraankondiging geplaatst op rabobank.nl/certificaten en rabobank.com/certificaten. Nadat de uitnodiging tot het bijwonen van de vergadering van certificaathouders in de landelijke dagbladen was gepubliceerd, is deze tevens geplaatst op voornoemde websites.

- c. Er is gevraagd waarom de slides voor de vergadering van de certificaathouders in het Engels zijn.**

Door de heer Brouwers is uitleg gegeven waarom gebruik wordt gemaakt van Engelstalige slides. Zie hiervoor de notulen. De notulen en deze Q&A zullen zowel in het Nederlands als in het Engels beschikbaar worden gesteld.

- d. Er is een vraag gesteld over de negatieve rentegrens van EUR 100.000. De heer Brouwers heeft het tijdens de presentatie gehad over een vreemde negatieve prikkel wanneer Rabobank niet mee zou gaan met de andere banken om negatieve rente te berekenen. De Rabobank zou ervoor kunnen kiezen om de huidige grens voor bestaande klanten op EUR 250.000 te houden en voor nieuwe klanten een grens van EUR 100.000 te hanteren. Hierdoor krijg je veel minder een ‘verhuizing’ van spaargelden.**

Aangezien Rabobank haar klanten gelijk wil behandelen en geen onderscheid tussen klanten wil maken, past Rabobank een negatieve rentegrens toe die voor iedereen gelijk is.

- e. Een vragensteller merkt op dat er in 2020 een uitkering in de vorm van Rabobank Certificaten op de Rabobank Certificaten heeft plaatsgevonden. Begin 2021 heeft Rabobank haar voornemen gepubliceerd om EUR 0,13674 per Rabobank Certificaat uit te keren over de eerste drie kwartalen van 2021, hetgeen lager is dan opgenomen in het vergoedingsbeleid. Vervolgens rijst de vraag of dit jaar ook het niet uitgekeerde deel in de vorm van Rabobank Certificaten wordt uitgekeerd.**

Aangezien de Rabobank Certificaten kernkapitaalinstrumenten zijn, volgt uit de toepasselijke regelgeving dat Rabobank geen uitspraken kan doen waarbij zij zich vastlegt op eventuele toekomstige uitkeringen, ongeacht de hoogte en de vorm van dergelijke uitkeringen. De uitkeringen zijn niet cumulatief, wat betekent dat beoogde vergoedingen die niet zijn uitgekeerd, niet later hoeven te worden ingehaald. De uitkering die in december 2020 in de vorm van Rabobank Certificaten is gedaan, moet worden gezien als een uitzonderlijke maatregel in deze ongekende tijden. Rabobank heeft de intentie om terug te keren naar de beoogde vergoeding zoals opgenomen in haar vergoedingsbeleid als de ECB de aanbevolen beperkingen op de vergoedingen heeft ingetrokken. Op dat moment zal Rabobank gebruik maken van haar discretionaire bevoegdheid om te beslissen over de vergoedingen. Dat betekent dat de raad van bestuur kan besluiten de beoogde, geen, minder of meer vergoeding uit te keren. Indien Rabobank in de toekomst zou besluiten om weer uitkeringen te doen die afwijken van het vergoedingsbeleid, dan zal Rabobank dit communiceren via een persbericht en een nieuwsbericht op haar website.

Deze vragensteller merkt vervolgens op dat de heer Brouwers aangeeft dat de vergoeding in Rabobank Certificaten in 2020 heeft bijgedragen aan het resultaat van de Rabobank in dat jaar. Bovendien heeft Rabobank een aanzienlijk kapitaaloverschot

boven de ECB norm. Wat is er dan tegen om een vergoeding in Rabobank Certificaten structureel te maken?

Door de heer Brouwers is hier specifiek over gesproken tijdens zijn presentatie, zie hiervoor de notulen.

De vragensteller merkt vervolgens op dat in 2020 en 2021 duidelijk is geworden dat zowel de ECB als DNB het kapitaal van de Rabobank Certificaten zien als aandelenkapitaal en niet als obligaties. Dientengevolge is het alleszins redelijk dat de rechten van de houders van deze Rabobank Certificaten gelijk gesteld worden aan normale rechten van aandeelhouders. Dit zou primair aan de orde dienen te komen bij een voorkeursrecht bij uitgifte van nieuwe Rabobank Certificaten. Graag uw reactie. De ECB kwalificeert de Rabobank Certificaten als kernkapitaalinstrumenten. Banken in de vorm van een NV hebben aandelen die eveneens kwalificeren als kernkapitaalinstrumenten. Het feit dat de Rabobank Certificaten en aandelen beide als kernkapitaalinstrumenten kwalificeren, zegt niets over de kenmerken van die instrumenten. De Rabobank Certificaten, als het kernkapitaalinstrument van coöperatieve Rabobank, hebben eigen specifieke kenmerken.

- f. De vraag is gesteld wat de reden is dat de beoogde vergoeding in 2021 (tot 1 oktober 2021) veelal lager is dan de uiteindelijke vergoeding in 2020 al dan niet in Rabobank Certificaten.**

Rabobank kijkt bij het bepalen van de beoogde vergoeding wat de mogelijkheden zijn binnen de geldende aanbevelingen van de ECB.

- g. Er is een vraag gesteld of het gezien de reductie van Rabobank medewerkers nog wel mogelijk is om als gepensioneerd klant een relatie te behouden met de bank?**

Dit onderwerp is door de heer Brouwers besproken tijdens zijn presentatie, zie hiervoor de notulen.